

Antoni Munné-Jordà, llibreria La Mulassa, dijous 29 de gener del 2015

[Text de la presentació del llibre *Contes de propina*, Vilanova i la Geltrú]

UN ESCRIPTOR MAJÚSCUL QUE S'AGRADA D'ESCRIURE'S EN MINÚSCULA

La visió més mercantilista de la literatura ha imposat la dita que la primera frase d'un llibre és la més determinant. Això és seguint el criteri que si el client a la llibreria obre el llibre i troba una primera frase que l'atrapa voldrà continuar llegint i passarà per caixa. Fet i fet, la frase més determinant és l'última, perquè és la que retindrem més quan tanquem el llibre. De tota manera, el valor que té per a nosaltres un llibre no es mesura per la primera frase o per l'última, sinó per totes les que hi ha entremig. Més que més en un llibre de narracions. Si una novel·la unitària ja propicia tantes experiències lectores com lectors, això es multiplica en un llibre de narracions, en què cada narració té una recepció diferent segons el lector i, per tant, quan tanquem el llibre, cadascú en reté unes de diferents i considera negligibles o evitables unes altres.

Això fa més justificable aquesta fórmula de presentació a dues veus d'un llibre tan generós de contingut com els *Contes de propina* de Damià Bardera, una propina ben generosa: 29 contes a la primera part i 72 a la segona: 101 relats, com els 101 dàlmates. No són els mil i un que va explicar Xahrazad, però només hi falta un zero. Siguin els que siguin, una sola visió pot resultar insuficient.

Amb tot això vull justificar que la meva visió és solament el resultat d'una experiència de lector, que no pretén ser tan documentat com l'editor que ha parlat i els altres que parlaran amb més coneixement de causa.

En blanc i negre

Estrafent el títol de la primera traducció, de Xavier Benguerel, de la novel·la més famosa de Salinger, que va titular *L'ingenu seductor*, per a parlar del llibre de Damià Bardera gairebé parlaria de «l'ingenu rondinaire», i demano que no se'm mal interpreti. A la primera part, «en blanc i negre», hi ha una perpètua i constant lamentació desconcertada, escrita, com remarca l'autor en algun moment, «amb contenció i duresa».

A «En blanc i negre» hi passa molt de mal, coses dolentes, terribles, però no hi ha malvats; en tot cas, hi ha mal fet per inadvertència, per negligència, per incapacitat d'actuar altrament. La gitana que maleeix qui no li vol donar resposta o el nedador que irritat veu que un poca-solta ha ocupat el seu banc, si s'haguessin deturat a entendre la totalitat de la situació haurien vist que no hi havia el mal que veien. I Bardera, que ha descrit primer la reacció irada contra el mal, després ens mostra que no hi havia mala intenció. Per això parlo d'ingenuïtat i no de maldat; de rondineig i no d'ira.

Hi ha més bondat de la que veiem, diu Bardera, com en l'impresentable drogat que al capdavall regala a l'amic el seu tresor més preuat.

Els dolents en tot cas ho són per malaptesa, no per maldat. Fa pensar en Narcís Oller enfront de Zola. El bon Narcís Oller va aconseguir que el traductor al francès de *La papallona* obtingués una carta de Zola, perquè certifiqués l'adscripció d'Oller al naturalisme, però Zola justament a la carta remarca que Oller no és ben bé un naturalista: Zola ens parla de la bèstia humana, la perversió dels mals instints revoltats, mentre que l'Oller de *La papallona* ens parla de la maldat inconscient, per papalloneig, per frivolitat, per deixadesa. Si en Bardera trobem alguna venjança rumiada, després provocarà remordiments per a tota la vida. O, potser en el cas que trobaríem objectivament més pervers, el de la

venjança ressentida de «Te'n recordes, de mi?», al capdavall deixa un regust insatisfactori, per la incomprensió de la víctima.

I el seu jo narratiu —un eficaç recurs estilístic: tot és estil en la narrativa, fins i tot el que vol no semblar-ho— és aquest ingenu rondinaire, víctima de greuges i injustícies personals i intransferibles. Drames casolans, petits grans drames, però que es perceben com a desmesurats. Hi ha sobretot maleses fetes amb malícia, però sense maldat: són dolenteries inconscients, agressions ingènues, sovint de nens, els grans protagonistes de Bardera.

Gimferrer explicava allò que cada poema té el seu tema, però no cal que el lector el conegui: és el que passa amb algun conte aparentment més hermètic, sobretot de la segona part, que busca més l'expressió que la narració.

Ninots

Aquí són microcontes, flaixos expressionistes que sovint guarden amb el conte la relació que l'haiku japonès té amb el poema occidental, o el circ amb el teatre, tot i que hi ha algun cas notable de conte ben desplegat dins de la brevetat, com en el cas de «Nevera», molt bo, potser l'únic en què trobaríem un malvat, també ingenu tanmateix, una mena de Roberto Zucco casolà. Però aquests microcontes sovint s'acosten a la poesia, macabra, evidentment, que ben sovint exposa la crueltat dels infants, pura i ingènua, i que també ben sovint expressa el lament per la pèrdua de la puresa, ni que anés acompanyada de la crueltat. Dins aquestes visions, hi ha al·lucinacions surrealistes, «una falç sostinguda per una mà innocent ens ha guillotinat», unes visions surrealistes d'un Dalí pervers, a ell que li feia tanta por el dolor físic.

Tanmateix algun altre dels contes que reinviquen aquest nom, «Nina», és un positivista rebuig dels esoterismes més enllà del que és estrictament i argumentalment necessari.

Els títols ben sovint tenen una funció detonant: col·laboren a la sensació de desconcert, en referir-se a coses que el lector trobaria secundàries.

Alguns relats poden remetre al Kafka més bèstia i cruel, més sàdic, el de «La colònia penitenciària». Aquell Kafka que, com el Bardera més descordat, o fins i tot el Villiers de L'Isle Adam justament d'aquell llibre que es diu *Contes cruels*, és sobretot una lectura que plau a adolescents i joves, que els agrada de recrear-se en el mal imaginat, o que cerquen indicis del mal absolut en el mal imaginat, perquè encara no tenen l'experiència del mal real. Només el jove, l'adolescent, es pot recrear en la perversió del mal encara no viscut. La duresa és una altra cosa. Una cosa com la que apunta Bardera en algun relat dels que qualificaria de més madurs, com «Ball» o «Esquelets». Amb tot això no vull que sembli que dic que el llibre de Bardera és per a joves, o només per a joves: tothom hi pot trobar el seu conte, el seu Bardera, un autor que parla de la infantesa, de l'adolescència, de la joventut, de la maduresa, de la vellesa, en una mena de dansa de la mort al ritme d'una pujada dolorosament esglaonada, com aquella mena de marxa fúnebre del segon moviment de la setena simfonia de Beethoven. O encara més el *Rei Artur* de Purcell que sonava al final del film *Molière*, quan puja l'escala cap a la mort.

De tota manera, pel meu gust, i ja he dit al començament que la meua interpretació és personal i indocumentada, quan Bardera prescindeix d'adherències terribilistes, lleganyes, gossos coixos i ulls bornis, com les que es recrea a exhibir a «Conill», aleshores apareix el Bardera més eficaç, el que toca l'os —el de «ball» i «esquelets»—, el que continuarem recordant després d'acabar el llibre. Ja he dit que és només un punt de vista absolutament subjectiu. I per això recomano absolutament la lectura de tots els *Contes de propina* de

Damià Bardera, un escriptor majúscul que s'agrada d'escriure's en minúscula, perquè cadascú hi pugui adreçar el seu punt de vista i fer la seva tria.